

211/3 SØR-TVERRFJORDVASSDRAGET (Vassdragsnr. 211.32Z)

<u>Fylke(r):</u>	Finnmark
<u>Kommune(r):</u>	Loppa, Kvænangen
<u>Kartblad N50:</u>	1735 II, 1735 III
<u>Nedbørfelt:</u>	31,9 km ²
<u>Toppunkt-utløpspunkt:</u>	1062 - 0 moh.
<u>Skoggrense:</u>	200 moh.
<u>Marin grense:</u>	
<u>Naturgeografisk region:</u>	46: Vest-Finnmarks kystregion
<u>Landskapsregion:</u>	17: Breene 38: Kystbygdene i Vest-Finnmark
<u>Urørt natur:</u>	Ikke beregnet, feltet har et urørt preg
<u>SP-kategori/-gruppe:</u>	-
<u>Verneplanstatus:</u>	Ikke tidligere vurdert
<u>Nasjonale laksevassdrag:</u>	-

Generell beskrivelse

Sør-Tverrfjordvassdraget ligger på Bergsfjordhavhøya i Loppa kommune på grensen mellom Troms og Finnmark, omtrent 60 km nordvest for Alta. Vassdraget har utløp i Sør-Tverrfjord, en liten sidearm til Langfjorden. Klimaet i området er maritimt med relativt mye nedbør. Årsnedbøren er 1500 - 2000 mm. Beregnet spesifikk avrenning er 40,99 l/s/km² og middeltilsiget 1,31 m³/s.

Langst i sør ligger Langfjordjøkelen. Vassdraget drenerer høye fjellmassiver som i sør når over 1000 moh. og noe lavere langs vannskillet i vest og øst. Hovedelva renner mot nord, gjennom en U-formet dal. Elva renner gjennom flere vann og med korte, småstrie elvestrekninger mellom vannene. Fra vest kommer elva fra Lovttajavri (200 moh.) som er det største vannet i feltet. Elvene møtes i Rundvatnet (40 moh.). Det ca. 2 km lange Storvatnet ligger 500 m fra utløpet i fjorden. Vassdraget er et brepåvirket kystvassdrag med et svakt kontinentalt preg.

Det er ingen skogsdrift i vassdraget, og bare noe beiting av sau. Utløpet ligger i bygda Sør-Tverrfjord som har 30 innbyggere. Området har bebyggelse, vei og fergekai. Oppover dalføret er feltet helt urørt.

Det er bygd 5 hytter ved Rundvatnet i et regulert hyttefelt. Resten av arealene er avsatt som LNF-område i kommunens arealplan hvor spredt hyttebygging ikke er tillatt.

Ingen områder er vernet etter naturvernloven

Geologisk mangfold

Det meste av fjellgrunnen omkring Langfjordjøkelen og på østsiden av Sør-Tverrfjorddalen består av en lagdelt gabbro bestående av ulike mineraler, som noritt, feltspat og litt olivin. Bergartskomplekset vest og syd for Langfjordjøkelen består av en ultramafisk dyppergart. Ellers opptrer en grovkornet granatgneis. Bergarten har en lys grå farge og dominerer store deler av nedbørfeltet.

Både gabbroen og gneisen er relativt sterkt oppsprukket. Flere store raskjegler og rasskråninger ligger på begge sider av hoveddalføret. Breutløperen fra Langfjordjøkelen har trukket seg tilbake ca. 2 km de siste 50 årene, fra Jøkelvatnet og helt inn til breplataet. Resente formelementer i morenemateriale og bart fjell dominerer her. Store deler av hoveddalføret består av sammenhengende morenemateriale med stor mektighet. Nedbørfeltet skiller seg fra resten av halvøya som generelt har lite løsmasser og mye bart fjell. Landskapet er tydelig glasialt utformet med en u-formet hoveddal. Flovatnet ligger i en markert glasial botn.

Sentralt i feltet ligger mektige og tydelige randmorener. Det løper en rygg på tvers av dalen mellom Storvatnet og utløpet. Oppe i den nordøstlige fjellsiden overfor Store Rundvatn er det tydelige og markerte belter av randmorener. Den klart mektigste, spesielle og mest markerte avsetningen ligger mellom Lovttajavri og hoveddalføret. Den demmer opp Lovttajavri. Avsetningen inneholder så vel grove steinblokker som finere sedimenter. Overflaten er steinrik og enkelte steder finnes dype og klare

smeltevannsrenner. Det finnes også vannfylte dødisgroper som er med på å prege det geologiske mangfoldet. Elva fra Lovttajavri har delvis skåret seg ned i morenen og det vises klare tegn på aktive erosjonsprosesser. Elva har trolig hatt flere ulike løp i nyere tid. Randmorenen er av stor geofaglig verdi.

Biologisk mangfold

Nedbørfeltet tilhører den sørlige del av Vest-Finnmark kystregion som er rik på små og mellomstore vann. De store berggrunnsgeologiske variasjonene og varierende grad av brepåvirkning tilsier at de ferskvannsbiologiske forholdene er interessante. Vassdraget har mange ulike vann i ulike høydelag. De fire nederste vannene er overveiende grunne mens Loftvannet, som er et av de største vannene på Loppahalvøya, er meget dypt. Vassdraget er et sjørøyevassdrag og anadrom fisk kan vandre ca. 5 km opp i vassdraget og utnytte de 4 nederste vannene. Vannene inneholder ellers røye, til dels med storvokst fisk i Loftsvatnet.

Vegetasjonen er overveiende fattig. Den vanligste vegetasjonstypen er lynghei av ulik utforming. På løsmasser i høyere høydelag (100-250 moh.) dominerer kreklinghei med ulikt innslag av røsslyng eller blåbær. Innover hoveddalbunnen er det en blanding av krekling/skrubbær/blåbær og røsslynghei. Det er lite med skog. Dalbunnen er overveiende treløs. I fjellsidene på begge sider av dalen er det spredt med bjørkeskog og fjellbjørkeskog opp til 200 moh. Skogen består for en stor del av bærlyngskog. I de nedre deler av liene er det småbregneskog. I de lune og bratte libakkene i øst midt i dalføret, er det fragmenter av storbregne eller høgstaudelignende skog. Det er relativt mye myr i dalbunnen, hovedsakelig tuemyr av fattigere utforming. Enkelte av myrelementene viser variasjon i vegetasjonstyper med tydelig løsbunn fastmattegradienter. Noen myrfragmenter i bakkene har mellomrik utforming. Langs enkelte bekkesig er det også noen krevende plantarter. Et karakteristisk trekk er de vitale bestandene av elvesnelle/flaskestarr i elva, Storvatnet og Ternvatnet. Selv om vegetasjonen er ganske fattig, er det en relativt stor variasjon i vegetasjonstyper, og de fleste samfunn som kan forventes i regionen er representert.

Feltet er viktig for enkelte vade- og andefugl, særlig som raste- og oppholdsområde for fiske- og dykkender. For flere arter vadefugl er dette et viktig hekkeområde. Store mengder andefugl bruker vassdraget deler av året. Storlom er registrert på Loftvatnet. Sangsvane oppholder seg i nedre deler av vassdraget deler av året. To store ternekolonier hekker, - en koloni ved Ternvatnet og en koloni ved Store Rundvatn. Hegre har fast tilhold. De viktigste våtmarksområdene er vannene og enkelte myrer i dalbunnen. Kantsonene har også betydning for spurvefugl. Utløpsområdet til Storvatnet og innløpsområdet til Store Rundvatn synes å være de viktigste våtmarksfugllokalitetene. Innløpsområdet til Store Rundvatn sammen med myra innover, er et viktig rasteområde for fiskeender og hekkelokalitet for vadefugl og enkelte andefugl sammen med en stor ternekoloni. Skogsliene innover dalføret er viktige biotoper for spurvefugl, tettheten og mangfoldet er stort sammenlignet med andre områder i regionen.

Av jaktbart vilt har rype størst betydning. Feltet har middels gode bestander av fjell- og lirype. Begge artene synes å være like tallrike. Det er hare i området. Et jervepar yngler i indre deler av feltet. Oter er vanlig og har fast tilhold i de nedre deler av vassdraget. Bestanden har tatt seg opp de senere årene. Av rovfugler er det blant annet registrert to par hekkende fjellvåk. Jaktfalk er sett flere ganger og hekker trolig. Havørn bruker området, og kan hekke i de nedre deler.

Landskapsbilde

Landskapet i denne kystregionen er sterkt oppstykket av fjorder, daler og sund. Dette gjelder ikke minst Loppahalvøya med mange tettliggende korte og bratte daler og botner. Landskapsformene er typisk for regionen. I nedbørfeltet dominerer en markert U-formet dalgang med bratte og voldsomme fjellsider landskapsbildet. Inntrykksterke fjelltinder og markerte egger forsterker horisontene. Spesielt dramatisk er Jernegeita med fjellrekka mot vest. Loftvannet er et isolert og vel avgrenset landskapsrom.

Løsmassene dekker dalbunnen, men setter særlig preg på landskapet oppe i dalen med markerte terrasser i de bratte fjellsidene, og med den dominerende og tydelige randmorenen som danner det bratte høydedraget inn mot Loftvatnet. I foten av fjellsidene, oppover hele dalen, ligger rasmarker med store blokkurer og nakne, varierte bergflater ovenfor disse. Spesielt framtrekkende er dette rundt Loftvatnet. Disse er tydelige og karaktergivende trekk i landskapet.

Dalbunnen med lynchheier og myr kombinert med de vitale kantsonene rundt vannene og de rike bjørkelundene i fjellsidene gir et lunt preg. Vegetasjonen danner en spesielt tydelig kontrast til blokkurene og fjellveggene. De spredtstilte lauvtrærne oppover fjellsidene skaper variasjon. De strømsterke og korte elvestrekningene med hvite strømnakker er overalt synlige og står i kontrast til de mange og stille vannspeilene oppover dalen. Platåbreen øverst i dalen gjør inntrykkene ytterligere mangfoldige. Loftvannets vide og blanke speilflate danner en spesielt sterk kontrast til de voldsomme bergveggene og blokkurene. Hele vassdragslandskapet har et urørt preg. Vassdraget har et usedvanlig inntrykksterkt landskap med store kontraster og varierte inntrykk. Samtidig er dette landskapet helhetlig og renskåret. Dette er en sjelden kombinasjon. Særlig stor er verdien av vannelementene sammen med de dramatiske landskapsformene.

Friluftsliv

Vassdraget har et meget innbydende og lett tilgjengelig landskap. Bortsett fra utløpsområdet, er det helt inngrepsfritt. Det går sti oppover dalen. Lokalbefolkningen bruker også båt på Storvatnet når de skal fiske eller ta seg inn dalen. Det er båtopplagringsplass med veiadkomst ved utløpet. Ved Store Rundvatn er det lagt til rette for allmennhetens bruk ved at det er satt opp postkasse, benker, søppelkasse og gapahuk. Ved Lille Rundvatn er det bygget 5 private hytter i et regulert hyttefelt. Det går en scooterløype gjennom vassdraget og løypa er en del av et større løypenett østover mot innlandet.

Nedbørfeltet er spesielt godt egnet til skiturer. I sammenheng med andre områder mot Bjørndalen og Olderfjord er det også muligheter for lengre turer, særlig på ski. Vassdraget er godt egnet for sportsfiske med gode og innbydende fiskeplasser kombinert med den gode sjørøye- og delvis gode sjørørretbestanden. Det er organisert salg av jakt og fiskekort for vassdraget. Forholdene for småviltjakt er gode med en lett adkomst, et godt jaktbart terreng og en middels tett bestand av fjell- og lirype. Det er middels mye moltebær, blåbær og tyttebær innenfor feltet.

Vassdraget er svært viktig som nærturområde og rekreasjonsområde, men det er også en økende mengde tilreisende sportsfiskere. Sjørøyefisket er den største attraksjonen, men det fiskes også en del etter innlandsrøye. Det er først og fremst lokalbefolkningen som jakter og plukker bær. Om vinteren arrangeres det årlig et turskirenn som går gjennom vassdraget og over til Bjørndalen. Av og til går fotturister lengre turer fra Olderfjord til Sør-Tverrfjord og tar hurtigbåten videre.

Samlet sett har vassdraget stor verdi for friluftslivet i lokal og regional sammenheng. På grunn av at vassdraget ennå er nokså ukjent for folk utenom regionen, men har et attraktivt sportsfiske og store landskapsverdier, har vassdraget et stort potensiale for friluftslivet i framtiden.

Kulturmiljø

Det er registrert enkelte funn fra steinalder i Loppa kommune. Det er gjort mange funn blant annet på Sørøya og Melkøya på ytterkysten av Finnmark, og i Altafjorden øst for Loppa. Dette tilsier gode muligheter for spor etter steinalderbosetting også langs Sør-Tverrfjordvassdraget. Det er også gjort funn fra jernalder og middelalder andre steder i kommunen, og det er likeledes muligheter for tilsvarende bosettingsspor i Sør-Tverrfjord.

Vestsiden av Langfjorden er tradisjonell flyttvei for tamrein. Her og opp i søndre Tverrfjorddalen er det derfor muligheter for samiske kulturminner. Den historiske og moderne bebyggelsen i Sør-Tverrfjord er basert på fiske og noe husdyrhold, og utgjør i hovedsak gammel samisk fast bosetting. All bebyggelse ble ødelagt under 2. verdenskrig, men er senere gjenreist.

Det er ikke registrert kulturminneinteresser langs vassdraget.

*Liten verneverdi **

Samiske interesser

Dokumentasjon fra nabovassdraget Langfjordhavn tilsier at det foreligger viktige samiske interesser i dette vassdraget.

Landbruk

Landbruk

Det ligger et mindre sauebruk i Sør Tverrfjord utenfor elvas nedslagfelt. Sauebeiting skjer i nedslagfeltet. Enkelte mindre landbruksarealer ligger like ved munningen av elva. Det er ingen skog av betydning i nedbørfeltet

Reindrift

Vassdraget ligger i sin helhet innenfor Frakfjord m/Silda reinbeitedistrikt, som har 4 driftsenheter og 21 reineiere. Distriktet fungerer som et øydistrikt ved at reinen flyttes til og fra med pramming og svømming. Kalvingen foregår i sommerbeitedistriktet og vårbeitet er begrensende faktor for distriktet. Nedre deler av nedbørfeltet brukes som vårbeite og tidlig høstbeite, mens øvre deler brukes om sommeren. I forbindelse med flytting høst og vår brukes sentrale deler av vassdraget som oppsamlingsområde for rein. Dette området står i naturlig sammenheng med nødvendige flytteleier både øst og vest for elva.

*Meget stor verdi *****